

[Finansministeren]

Forhøjelsen af den ansøgte bemyndigelse til 12 mia kr. afspejler delvis en stigning i afdragsbyrden over for udlandet fra 1981 til 1982 på 5 mia kr.

Det samlede finansieringsbehov i 1982 på 23,5 mia kr. må påregnes for en væsentlig del at skulle dækkes gennem offentlig, hovedsagelig statslig, låntagning, men størrelsen af denne låntagning vil være påvirket af den private sektors transaktioner med udlandet, som man først kan registrere efterhånden, og som er overordentlig vanskelige at skønne over på forhånd.

Med disse bemærkninger indstilles lovforslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Bjørn Poulsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om beskyttelse af bier.

(Lovforslag nr. L 64).

Jeg skal i øvrigt henviser til lovforslagets tekst og de bemærkninger, der ledsager dette.

Formanden:

I anledning af de mange forespørgsler kan jeg sige, at vi som hidtil vil prøve at anbringe dem på hverdage – om muligt.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel til industriministeren:

Forespørgsel [om den private produktionssektors muligheder] af Askjær Jørgensen (FP).

(Forespørgsel nr. F 3. Anmeldt 16/10 81).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.

v. (Forhøjelse af medlems- og arbejdsgiverbidrag).

(Lovforslag nr. L 37. Fremsat 8/10 81).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling**Jytte Andersen (S):**

En af de største landvindinger på arbejdsmarkedet er indførelsen af efterlønsordningen, der som bekendt giver ældre lønmodtagere mulighed for efter eget valg at trække sig tilbage tidligere, end reglerne normalt giver lønmodtagere ret til.

Efterlønsordningen er en arbejdsmarkedsforanstaltning og ikke en social foranstaltning, og dens finansieringsgrundlag er hovedsagelig medlems- og arbejdsgiverbidrag. Efterlønsordningens succes har imidlertid medført, at behovet for regulering af satser har været stigende. Det foreliggende lovforslag lægger op til denne regulering, men sikrer samme balance mellem medlemsbidragene og arbejdsgiverbidragene. Denne balance anser den socialdemokratiske gruppe for meget væsentlig, og kun det forhold, at erhvervslivet bør tilskyndes til at udnytte alle ekspansionsmuligheder, gør, at der ydes arbejdsgiverne kompensation for dette beløb i 1982.

A-kassernes voksende administrative byrder rejser samtidig krav om en fortløbende vurdering af den administrative sagsgang, og også dette forhold tager lovforslaget højde for.

Både den socialdemokratiske folketingsgruppe og regeringen vil meget nøje følge udviklingen på A-kasseområdet, og er der behov for omlægninger i sagsgangen, vil dette blive behandlet positivt.

Et andet problem, som har været fremme i debatten om efterlønsordningen, er de få grupper, som kommer i klemme i systemet ved 60 pct.s reglen. Dette spørgsmål er den socialdemokratiske gruppe også opmærksom på, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at henviser til statsministerens bemærkninger i åbningsredegørelsen, hvor der gives udtryk for en positiv overvejelse af en løsning på disse problemer.

Med disse bemærkninger vil jeg gerne anbefale lovforslaget til en positiv behandling.

Hans Jørgen Holm (V):

Der har været 41 ændringer af dagpenge-loven, som vi populært kalder den, siden 1975, og heraf har de 20 været i de sidste 2 år. Dertil har der været knyttet over 1.000 betydende cirkulærer, og derfor var det måske rimeligt at spørge, hvor længe arbejdsministeren vil finde sig i, at vi bare lapper videre på dagpengesystemet uden at gå i gang med en egentlig reform.

De lovændringer, der er lagt op til i dette lovforslag, var for så vidt forudsigelige, eftersom de var fastlagt ved indførelsen af efterlønsordningen, og det drejer sig om to hovedændringer, dels lønmodtagernes og arbejdsgivernes finansiering af nettoudgiften til efterløn, dels opkrævningen af medlemsbidragene.

Om den økonomiske side af efterlønsordningen vil jeg sige, at den var et led i SV-regeringsaftalen fra efteråret eller sommeren 1978, og vi vedstår selvfølgelig denne aftale. Der blev da lavet en fordelingsnøgle med hensyn til, hvordan udgifterne skulle fordeles.

Det, vi imidlertid ikke er enige i med hensyn til den fremgangsmåde, man har valgt ved det foreliggende lovforslag, er, at man hæver bidragene uden at se på, hvordan efterlønsordningen har fungeret i den 3 års periode, der er gået, for det lå også i aftalen, at man skulle vurdere det samlede system. Her accepterer man efterlønsordningen, som den nu engang er, uden at ville foretage justeringer, og så udskriver man regningen til de to parter.

Hvad angår de oplysninger, der er givet i ministerens fremsættelsestale, om at der vil blive ydet kompensation til arbejdsgiverne i det første år for den merudgift, der pålægges dem – for det er klart, at en merudgift i den nuværende situation i hvert fald ikke ligefrem vil virke som en styrkelse af beskæftigelsen – regner vi med, at vi under udvalgsarbejdet vil få en nærmere redegørelse for, hvad det egentlig er, man har tænkt sig. Jeg vil også godt om dette sige, at det, som det er sagt, er et led i forligsaftalen fra 20. maj mellem forligspartierne og regeringen. Da var det i forligsteksten kædet sammen med en ændret opkrævning af arbejdsgiverbidraget.

I den skriftlige del af statsministerens åbningstale er de to forslag skilt ad, sådan at vi altså får en stigning i bidragene, uden at vi endnu ved noget om, hvad der sker med opkrævningsmetoden, og det var derfor meget rart at få at vide, om man fortsat fastholder det princip, at der for den første person i en virksomhed ikke opkræves arbejdsgiverbidrag. Jeg tror, det betyder ganske meget for en lang række mindre virksomheder, at de kan holdes ude af et administrativt system. Jeg tror også at vi kan få en del arbejdsgivere til at tage nogle i arbejde i en kortere eller længere periode, for det er jo ikke bare den første person, det er også stumpen af den første person, det drejer sig om, og hvis vi holder den første ude af dagpengesystemet og af hele opkrævningsproceduren, tror jeg, vi kan få nogle i gang.

Den administrative omlægning af opkrævningen af bidragene vil vi da godt høre nærmere om, men umiddelbart virker det som en forenkling og en effektivisering af systemet, og dermed betyder det også en bedre kontrol.

Vi vil også godt i udvalget høre nærmere om det sammenfald, der kan være mellem forbunds- og A-kassers administration, og dermed også om de administrationsbidrag, som man kan pålægge medlemmerne til forvaltning af kasserne.

Grethe Fenger Møller (KF):

Når man læser bemærkningerne til dette lovforslag, forstår man jo egentlig godt, hvorfor den danske befolkning har fået den opfattelse, at der aldrig nogen sinde sker noget i folketingssalen, og hvorfor der heller ikke er ret meget interesse om det arbejde, der foregår i folketingets forskellige stående udvalg. For det fremgår direkte af bemærkningerne til lovforslaget – ud over de mere saglige ting – at regeringen den 20. maj 1981 har indgået forlig med en række partier om den fremtidige finansiering af nettoudgifterne til efterlønsordning osv. Hvorfor skulle folketingsmedlemmerne egentlig være i salen for at overvære denne debat, når de ved, at alting er ordnet på forhånd? Det er ikke mærkeligt, at folkestyret har svært ved at fungere, og at der ikke er nogen interesse for, hvad der sker i dette parlament.

[Grethe Fenger Møller]

Men bemærkningerne til lovforslaget siger jo også noget om de forskellige skøn – eller fejlskøn – som regeringen har foretaget over efterlønnen, for da man i sin tid, i 1978, indførte efterlønsordningen mod de konservative stemmer, skønnede regeringen, at der ville komme ca. 17.000 mennesker på efterløn det første år, og nu kan man af bemærkningerne se, at forslaget er baseret på et forventet antal efterlønsmodtagere i 1982 på 70.000, stigende frem til 1985 med gennemsnitligt 5.000 årligt, dvs. op til 85.000. Efterlønsordningen har altså været en kæmpesucces. Der er mange, der er gået på efterløn.

Jeg tror da, det er godt for mange, at de har kunnet gå på efterløn, men jeg tror også, det er dårligt for nogle, hvis de er blevet tvunget eller presset til det, og det, der altså nu er sket, er, at efterlønsordningen er blevet en sådan succes, at man siger: hvad skal vi nu gøre? Det, man nu vil gøre, er bl. a., at man vil forhøje bidragene, også arbejdsgiverbidraget, således at det kommer til at ligge på omkring 1.000 kr. pr. medlem pr. år. Og hvad er det så, man gør? Man forhøjer arbejdspladsernes, erhvervslivets omkostningsniveau, og det er noget, der kan mærkes, især i de mindre virksomheder. Det vil også virke fordyrende på priserne, og det vil komme til at gå ud over forbrugerne.

Men så siger regeringen: det vil vi godt tage højde for. Og arbejdsministeren siger så i sin skriftlige fremsættelse af lovforslaget, at på grund af den økonomiske situation er det nødvendigt at vise tilbageholdenhed med at pålægge arbejdsgiverne yderligere udgifter, og derfor er regeringen og forligspartierne enige om, at der skal ydes arbejdsgiverne en kompensation i 1982. Ja vel, denne kompensation skal ydes i 1982, men skal jeg forstå det således, at dette lovforslag kun skal gælde for året 1982, eller skal det forstås sådan, at loven skal være permanent, når den er vedtaget, og at det, man faktisk vil gøre, er at give arbejdsgiverne kompensation i ét år, men med en fordyrelse af omkostningsniveauet, som de kommer til at trækkes med de næste år? Denne kompensation, som vist skulle beløbe sig til noget i retning af 250 mill. kr., hjælper jo ikke ret meget, hvis det kun er i ét år. Er sandheden ikke den, at efterlønsordningen er blevet for dyr, og man så fra regeringens side har sagt: o.k., så må vi finde ud af, hvordan vi kan finansiere den,

nu må arbejdsmarkedet til at betale noget mere, i stedet for at sætte spørgsmålstegn ved, om efterlønsordningen ikke burde udformes på en anden måde, om man ikke burde lave en mere fleksibel ordning i form af en deltidsefterløn? Nu siger man bare: o.k., vi vælger at køre videre i samme spor, og så giver vi arbejdsgiverne lidt med den ene hånd, men tager lidt mere med den anden, for de har jo altid råd til at betale, selv om det i virkeligheden kommer til at gå ud over borgerne i det lange løb.

Glistrup (FP):

Socialdemokratiet og dets satellitpartier har ene og fuldt ud den komplette skyld i den modbydelige superskandale, som arbejdsløsheden er. Arbejdsløshed er jo intet andet, end at den forhåndenværende pris på arbejdskraft er så høj, at markedet ikke kan aftage alle dem, der tilbyder deres arbejdskraft, og det, der så er galt, er, at prisen på arbejdskraft i den grad er influeret af, at vi har en alt for høj skat på arbejdskraft. Det er det, socialdemokratiet og dets støttepartier står bag ved, og derfor – og derfor alene – har vi arbejdsløshed i Danmark.

Så siger arbejdsministeren gennem de lange sommermåneder angiveligt, at han så frygtelig gerne vil bekæmpe arbejdsløsheden, og han får en mægtig offentlig omtale på det. Men det vil han jo ikke, for det eneste, der kommer ud af det, er, at man teknisk rokerer om på så det ene og så det andet tal, og eventuelt gennemfører man en beskæftigelsesplan, der skaber 30.000 flere arbejdsløse. Det er det eneste, der kommer ud af det. Og vi ved jo hvorfor: fordi socialdemokratiet har fået den erfaring, at jo flere arbejdsløse, jo flere socialdemokratiske stemmer, det viser valgene i 1975, 1977 og 1979, og derfor er dette bare et udslag af regeringens bevidste forsøg på at skabe større og større arbejdsløshed. Det er det, der er denne regerings hovedindsats.

Derfor går vi med den største ulyst til behandlingen af det lovforslag, som ministeren her har fremsat. Det er jo sådan, at finanslovens konto for arbejdsløshedsunderstøttelse og efterløn – det er blandet sammen – stiger fra i 1980 at have været på 16,7 mia. kr. til i 1982 at ligge på omkring de 24 mia. kr., altså en stigning på knap 50 pct. Det, ministeren

[Glistrup]

så med det, der er kommet ud af alle sommerens anstrengelser, vil, er, at staten ud af de 24 mia kr. skal dække de 22 efter de gældende regler, og så vil ministeren flytte 680 mill. kr., altså et forsvindende lille beløb, som vi skal have alle disse tekniske besværligheder med at flytte over til at skulle betales teknisk på en anden måde.

Det eneste rigtige er selvfølgelig, at man afskaffer arbejdsløsheden, så er vi færdige med alle disse problemer, og det er så uendelig let: man sætter bare skatten på arbejdskraft tilstrækkelig langt ned, så er der ikke nogen som helst arbejdsløshed tilbage i Danmark. Men i det omfang vi har arbejdsløshed, skal udgifterne ved den selvfølgelig dækkes på en fornuftig måde over de sociale budgetter. Det er en fuldstændig fejlagtig betragtning, den socialdemokratiske ordfører her har gjort: sig til talsmand for, og den er bare et ekko af, hvad arbejdsministeren plejer at sige, nemlig at der er forskel på noget arbejdsmarkedsteknisk og noget socialmæssigt. Det er ren og skær sociallovgivning, når staten skal ind at dække. Det har intet med forsikring at gøre, som man kan se af de tal, jeg nævnte: samlede udgifter 24 mia kr., og ud af de 24 mia kr. er det 6,2 pct. eller sådan noget lignende, der dækkes af de såkaldte forsikringstagere i form af medlemsbidrag, mens derimod de 93,8 pct. betales andetstedsfra. Derfor må det være ganske åbenbart, at hele denne forsikringsmæssige konstruktion, der måske kunne være god nok i 1907, i hvert fald ikke duer i dag, og ministerens forslag hviler fuldt og helt på, at vi skal vandre videre ud i suppedasen, i sumpen af disse meningsløse og virkelighedsfjerne arbejdstekniske betragtninger.

Når dertil kommer, at forslaget lovteknisk er et skrækkeligt makværk, hvor det ikke er til at finde ud af, hvad det i grunden er, ministeren mener, og hvor vi må stille en byge af spørgsmål i udvalget for bare at finde frem til det, fordi ministeren har udformet forslaget på en sådan måde, at han forsøger at skjule og pudre til og dække, hvad der i virkeligheden er meningen med det, så bliver resultatet, at selv om vi frygtelig gerne vil komme regeringen i møde i et konstruktivt samarbejde, kan det ikke blive om dette forslag. Det er i enhver henseende umoralsk og dårligt, det tilkalker gravene med de virkelige problemer og er udformet på en måde,

som man ikke kan være bekendt, når man har et ministerium til sin rådighed til at skrive lovforslag. Dette lovforslag er så dårligt, at hele folketinget bør stemme imod det.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Forslaget her er jo en opfyldelse af en del af majforliget, hvor det lykkedes de små borgerlige partier, går jeg ud fra, at få det store arbejderparti til at fremsætte et lovforslag, der favoriserer arbejdsgiverne på bekostning af lønmodtagerne.

Socialistisk folkeparti har hele tiden støttet efterlønsordningen, og vi er principielt tilhængere af, at det er en ordning, der, om man så kan sige, hviler i sig selv, men ser vi så på fordelingen mellem de to grupper, der skal betale denne ordning, nemlig arbejdsgiverne og lønmodtagerne, er vi uenige. Arbejdsgiverne skal betale mindre end lønmodtagerne ifølge forslaget, og det anser vi ikke for rimeligt. Samtidig hermed får arbejdsgiverne altså refusion for beløbet i og med, at de får stillet 250 mill. kr. til rådighed under AER, og det er vi naturligvis heller ikke tilhængere af. Vi er da heller ikke med i dette forlig, og det gør jo tingene så nemme.

Jeg har undret mig lidt over, at der ikke i sammenhæng med dette forslag blev stillet et forslag om at se på 60 pct.s reglen i efterlønsordningen, for det er rigtigt, som fru Jytte Andersen siger, at der i redegørelsen fra statsministeren stod, at man ville kigge på den. Jeg blev nu ikke meget klogere af det, fru Jytte Andersen sagde om det. Jeg undrede mig lidt over ordlyden i statsministerens mundtlige redegørelse og også nu over fru Jytte Andersens ord: Det fremgik ikke helt klart, om det, man vil, simpelt hen er at afskaffe sidste led, nemlig de 60 pct., og det synes jeg kan være meget interessant at høre, når det nu har været på tale i forbindelse med dette forslag. Men jeg kan forstå, at man i hvert fald ikke er helt færdig med overvejelserne, og det gør det måske lidt svært, for ellers havde man vel fremsat forslaget sammen med dette. Jeg håber imidlertid, at jeg får et svar på det alligevel.

Det andet, jeg vil sige, er, at jeg ser et problem i denne måde at køre tingene på, nemlig at knytte sociale ydelser til antallet af hoveder i en virksomhed. Jeg har gjort opmærksom på det tidligere og vil også gøre

[Lilli Gyldenkilde]

det ved denne lejlighed, at i og med, at der sker den hurtige teknologiske udvikling og rationalisering, som der faktisk gør for tiden – maskiner kommer i stedet for mennesker på masser af virksomheder – sker der det, at de virksomheder, som er særlig løntunge, kommer til at betale forholdsmæssigt mere til sociale ydelser end dem, der ikke er løntunge. Jeg vil godt illustrere det med et enkelt eksempel. F. eks. kræves der på Carlsberg mange flere ansatte til at fremstille det samme antal øl, som man fremstiller på Fredericia Bryggeri, fordi man dér har en meget høj teknologisk udvikling. Det betyder også, at Carlsberg må betale meget mere til sociale ydelser af denne art, end man må på Fredericiabryggeriet. Og nu taler jeg ikke til fordel for en udjævning af konkurrencen mellem virksomhederne, det er ikke det, jeg tænker på, men resultatet af det bliver jo, at man kommer til at lægge flere byrder over på lønmodtagerne i stedet for at få en ordentlig fordeling.

Det er nogle af de ting, som jeg meget gerne vil have mulighed for at drøfte med nogle andre under udvalgsarbejdet, fordi jeg mener, man må finde frem til en anden måde at gøre dette på. Det kunne være noget i retning af, at man tog forskellen mellem indgående og udgående moms; i alt fald må man finde et andet kriterium, hvis ikke der skal opstå nogle store uretfærdigheder i forbindelse med forslag af denne art.

Lone Dybkjær (RV):

Som det allerede er fremgået af forskellige ordførerindlæg, og som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, er dette en del af det økonomiske forlig fra maj 1981, hvori det radikale venstre også er deltager, og vi kan derfor naturligt nok tilslutte os forslaget. Vi er klar over, at der venter os i dyngervis af spørgsmål fra specielt fremskridtspartiet, uden at vi nærmere har fået specificeret, hvad de går ud på. Vi imødeser derimod de spørgsmål, der kommer fra venstre, med interesse og vil arbejde positivt med de spørgsmål, der stilles i udvalget.

Arne Melchior (CD):

CD er medfadder til dette forslag, som vi anbefaler til en grundig og positiv udvalgsbehandling. Hver gang vi snakker efterløn i

tinget her, har CD fremhævet, at vi betragter efterlønnen, som vi med tilfredshed erkender vort medansvar for, primært som en forsikringsmæssig ordning. Man betaler en præmie for i givet fald, hvis man skulle få brug for det, at kunne nyde en fordel, og eftersom vi betragter ordningen som en sådan, har vi principielt den opfattelse, at hele eller det meste af præmien skal betales af dem, der i en given situation vil nyde godt af ordningen.

Imidlertid kunne vi ved lovens oprindelige vedtagelse ikke nå længere end til den fordelingsordning, som nu har været gældende siden, og det er et princip, der videreføres efter dette lovforslag. Det har vi accepteret, men under den forudsætning – det var hr. Hans Jørgen Holm, der var inde på spørgsmålet – at erhvervslivets omkostninger ikke forøges derved, altså at konkurrenceevnen ikke forringes, og selv om det er rigtigt, som hr. Hans Jørgen Holm siger, at det kan man ikke udlæse af dette forslag, og selv om det tilkommer arbejdsministeren på regeringens vegne at meddele, hvordan det hænger sammen, skal det hermed være sagt klart, at for mit parti er det en forudsætning, som ikke er anfægtet af nogen i øvrigt, at sammenhængen mellem denne lov og skadefriholdelsen opretholdes. Vi kan derfor med stor tilfredshed støtte forslaget, og endda føler jeg anledning til at anerkende over for ministeren og regeringen den realitetssans og smidighed, der har været udvist i denne sammenhæng.

Som bekendt er forslaget et led i det indgåede forlig og altså på forhånd sikret flertal, men jeg vil meget gerne appellere stærkt til de øvrige partier – og jeg tænker selvfølgelig her allermest på venstre, men også på det konservative folkeparti – om at bidrage til forslagets gennemførelse, og jeg vil gerne erklære mig uenig med den eller dem, der har sagt i dag og ved andre lejligheder, at efterlønsordningen ikke har været en succes. Den har været en succes. Den er en menneskelig og social ikke bare rimelighed, men retfærdighed, og den er også økonomisk meget velbegrunderet i sit udgangspunkt og i sine virkninger. Derfor kan vi med stor tilfredshed fortsat støtte denne ordnings opretholdelse og bedst mulige gennemførelse.

Tyroll (VS):

[Tyroll]

Det er klart, at vi har en helt anden opfattelse af, hvem der drager fordel af den arbejdsløshedsforsikring, som er oprettet. Det er helt klart, at det er arbejdsgiverne, der besidder produktionsmidlerne og kan forhindre, at de bliver brugt til at tilfredsstille lønarbejdernes behov. Det er dem, der er ansvarlige for, at disse rent faktisk får en mulighed for at få tilfredsstillet deres behov og få en lønindtjening, og når den ikke er til stede, må de selvfølgelig betale for deres ansvar, så må de betale den arbejdsløshedsforsikring, der bliver tale om, også her i forbindelse med efterlønsordningen. Derfor er der tale om, at arbejdsgiverne må betale det hele, og at lønarbejderne ikke skal betale nogen andel. Det er vores holdning, og derfor er vi selvfølgelig også imod, at man her regulerer det beløb op, som skal betales af lønarbejderne.

Dernæst vil jeg godt sige, at det kan da være af meget stor interesse at finde ud af, om de regler, der er fastsat, at en tredjedel skal betales af lønarbejderne og to tredjedele af arbejdsgiverne, er opretholdt, for jeg har set, at man i Dansk Arbejdsgiverforening har foretaget nogle beregninger af, hvor meget man egentlig har betalt til direkte finansiering af efterlønnen, og dér har man fundet ud af, at i forhold til, hvad man tidligere har skullet betale, er det 385 mill. kr., man giver direkte til efterlønsordningen i år - 385 mill. kr. Mig bekendt er det noget med, at til efterlønsudbetalinger anvendes der op imod 5 mia kr. Hvordan får man 385 mill. kr. til at blive to tredjedele af 5 mia kr.? Det kan jeg simpelt hen ikke finde ud af. I hvert fald er der tale om, at der har skullet ydes en langt større betaling fra arbejdsgivernes side, men det kan vi måske få nærmere forklaret. Jeg kan forstå, at der har været adskillige forligsforhandlinger om, hvordan man nu alligevel kan friholde arbejdsgiverne for at skulle betale deres andel i forbindelse med den justering, der foretages her. Hvor meget bliver det helt konkret? Det står der ikke noget om i forbindelse med dette lovforslag, men vi har hørt noget om, at det er 400 mill. kr., arbejdsgiverne skal fritages for at betale. Hvor finder man så de 400 mill. kr. fra regeringens side? Hvem er det, der kommer til at betale dem?

Hvad går det ud over, når man siger, at der ikke er råd til så mange andre ting? Det

synes jeg det var væsentligt at have fået belyst i den fremstilling, der er i lovforslaget. Det er man selvfølgelig gået uden om: man vil ikke præcisere, hvilke konsekvenser det får, at man på denne måde fritager arbejdsgiverne for at betale deres andel, hvor de i forvejen har betalt alt for lidt i forhold til, hvad de burde betale af denne her ordning.

Det er klart, at vi vil stille ændringsforslag på de her punkter - som vi har gjort det før, hvor vi altså ikke har kunnet finde socialdemokratiet - for at sikre, at det er arbejdsgiverne, der kommer til at finansiere de her sager.

Så er der hele spørgsmålet - det vil jeg også godt tage op - om nedtrapning af ydelsen på efterlønsordningen. Nu bliver der jo sagt noget om nogle hensigter, som også skulle være udtrykt af statsministeren, at det vil man tage fat i, men hvorfor har man ikke taget fat i det i denne forbindelse? Det er sådan, at der både af Specialarbejderforbundet og af Kvindeligt Arbejderforbund og andre har været stillet krav om, at der her sker nogle ændringer, bl. a. med hensyn til spørgsmålet om afskaffelse af de sidste trin af ydelserne. Det har været helt klart markeret, og det nytter ikke noget, at arbejdsministeren ryster på hovedet. Der har rent faktisk været disse markeringer, og det burde man selvfølgelig have taget fat på i forbindelse med det her lovforslag.

Nu har vi jo tidligere fremsat et lovforslag om forbedring af efterlønsordningen, og deri var indeholdt, at man slap for denne nedtrapning. Da viste socialdemokratiet, at der ikke er vilje til at foretage disse forbedringer, og at det altså er efterlønsmodtagerne, der skal betale omkostningerne ved den arbejdsløshedsudvikling, der har været. Vi vil selvfølgelig komme med den slags forslag igen.

Vi må undervejs under behandlingen af forslaget høre, hvad man egentlig har tænkt sig at gøre fra regeringens side for dem, der bliver presset på de sidste trin af efterlønsydelse. Der er i allerhøjeste grad tale om, at der er trykkede økonomiske vilkår for efterlønsmodtagere. Det var jo 25.000 personer, der gik direkte fra arbejdsløshed og ind i efterlønsordningen og er i klemme i forhold til de nederste trin, i hvert fald efter de oplysninger, som foreligger for os.

Alle disse ting vil vi gerne høre noget nærmere om og også en konkret besvarelse af,

[Tyroll]

hvad arbejdsgiverne rent faktisk har betalt i forhold til de udgifter, der er til efterlønsordningen. Svarer det til de to tredjedele? Hvad mangler der? Osv. Kan det ikke blive her, så må det blive under udvalgsarbejdet.

Poul H. Møller (KrF):

Kristeligt folkeparti er jo også forligsparti og har været med til at godtage denne regulering af indbetalingerne til efterlønsordningen.

Ordningen har jo, som flere ordførere har sagt, været en næsten overvældende succes, langt ud over, hvad man havde kunnet forudse, og det er klart, at omkostningerne til ordningen dermed er steget uforholdsmæssigt meget. Derfor er den regulering, som finder sted nu, i og for sig kun en følge af, hvad man bestemte allerede i 1978, da loven blev vedtaget, nemlig at man efter 3 år skulle tage det økonomiske grundlag op til overvejelse. Det har vist sig strengt nødvendigt at regulere på tilskuddene.

Ordningen har som sagt været en succes. Man regnede oprindeligt med, at man det første års tid ville komme op på 16.000–17.000 personer. Nu er vi, 3 år efter, i nærheden af de 70.000, og man kalkulerer med en tilgang de næste 3 år på 5.000 personer hvert år, så det må siges at have været en overvældende succes.

Vi finder, at det er en udmærket ordning, og det viser da også, at der var behov for den, når der er så mange, der har meldt sig til. Mange mennesker, som allerede i 60 års alderen føler sig nedslidte, og som gerne vil gå på en slags førtidspension, benytter sig af denne ordning. Samtidig var det jo sigtet, at ordningen skulle skaffe flere arbejdspladser, og det er der ingen tvivl om at den har gjort. Selv om den ikke tilnærmelsesvis har skaffet 70.000 flere arbejdspladser, så har den ganske givet skaffet mange ekstra arbejdspladser, som ellers ville have været besat flere år frem i tiden.

Derfor undrer det mig egentlig lidt – men det skal jeg måske ikke undre mig over – at hr. Glistrup i dag står og taler om, i hvilken forfærdelig grad regeringspartiet plus dets forligspartier har medvirket til denne store arbejdsløshed, og at det alene er os, der er skyld i denne store arbejdsløshed. Her er i hvert tilfælde et forslag, som skulle mindske

arbejdsløsheden noget. Mig bekendt er arbejdsløsheden også kolossalt stor i den øvrige del af Vesteuropa, i USA, i meget store dele af verden i det hele taget. Og det kan vel næppe hverken socialdemokratiet eller forligspartierne beskyldes for.

Vi håber, at det ikke blot er forligspartierne, der kan gå ind for disse ændringer, men at der efter et grundigt udvalgsarbejde kan vindes større tilslutning til dem, således at vi får et bredere og et større flertal for lovens videreførelse med disse ændringer.

Mølgaard (DR):

Retsforbundets folketingsgruppe kan fuldt ud tilslutte sig den kritik af arbejdsløshedsunderstøttelsessystemet, som i dag er fremført fra flere af de foregående ordføreres side. Vi kan tilslutte os, at blev der ført en ganske anden politik, der sikrede, at arbejdsløsheden forsvandt, så ville det være langt, langt lykkeligere end dette konstant at opleve et behov for at opskrue bevillingerne og skaffe sig indtægter i øget omfang til at finansiere de stadig større udgifter, vi har til arbejdsløshedsunderstøttelse. Det gælder også de abnorme mængder af ændringer, der er blevet gennemført bare inden for de allersejeste år, noget, der må medføre rod og fejl i administrationen. Også på det punkt, som specielt venstres ordfører fremførte her i dag, må vi helt og fuldt bakke kritikken op.

Vi vil også se kritisk på det forhold, at man på forhånd har aftalt lovteksten i en snæver, en eksklusiv, kreds af partier, nemlig 4 partier ud af folketingets 10 partier. Hvorfor skal der være en eksklusivaf tale mellem disse 4 partier, som udelukker det øvrige folketing fra at øve medindflydelse? Det finder vi temmelig urimeligt. På den baggrund bliver denne første behandling såvel som det påfølgende udvalgsarbejde og anden- og tredjebehandlingen, som grundloven jo foreskriver som forudsætning for, at et lovforslag kan vedtages, ikke så lidt af en skueret eller en skueproces.

Men jeg kan love, at vi under udvalgsarbejdet vil prøve at påvirke forligspartierne ved at søge en række spørgsmål belyst, og dermed kan vi så have håb om, at de 4 partier indbyrdes kan enes om, at det var bedre at ændre en smule i den og den retning. Men chancen er ikke stor, når de 4 partier på for-

[Mølgaard]

hånd har bundet sig så stærkt sammen og lige akkurat kan skrabe et flertal sammen.

Vi finder det også urimeligt med den sammenblanding af forsikringsprincipper og social bistand, der er tale om. Det er der i forvejen, men dette forslag ændrer intet på det forhold. Vi finder også, at der bør gøres op med det, og kun hvad den sociale opgave angår, synes vi, at samfundet overhovedet skal indblandes i sagen. Den politisk fastsatte fordeling af forsikringsindbetalingerne er os meget imod.

Det er her blevet diskuteret, om efterlønsordningen skal betegnes som en succes eller ej. En ting er i hvert fald en kendsgerning i denne sammenhæng, og det er, at udgifterne er blevet langt, langt større, end man forventede fra regeringens side.

Om ordningen skal finansieres på den ene eller den anden måde, kan man selvfølgelig diskutere, men at lægge en lønskat på virksomhederne, sådan som fru Lilli Gyldenkilde omtalte, og som det i realiteten er i øjeblikket, er en meget betænkelig sag, som faktisk fremmer virksomheders tilføjelighed til at søge at undgå at ansætte arbejdskraft, og det er jo ikke det, vi har brug for i den nuværende situation.

Man skal fra forligspartiernes side næppe vente retsforbundets støtte til lovforslagets gennemførelse.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Jeg skal først sige tak til ordførerne for den overvejende positive modtagelse, lovforslaget har fået. Jeg er helt enig i fru Jytte Andersens betragtninger om, at efterlønsordningen er en af de største landvindinger – om ikke den største – i arbejdsmarkedspolitikken, der er gennemført i de sidste mange år.

Jeg skal også til fru Jytte Andersen sige, at vi selvfølgelig står ved det, der er lovet i statsministerens åbningstale, nemlig at diskutere de særlige problemer, der er opstået for en mindre gruppe efterlønsmodtagere på den laveste efterlønsats. Der foregår i øjeblikket et opklarende arbejde mellem socialministeriet og arbejdsministeriet med henblik på at finde en løsning.

Jeg var glad for, at hr. Hans Jørgen Holm vedstod – jeg forstod: næsten med glæde – medansvaret for efterlønsordningen. Hvis jeg var venstremand, ville det være noget af det,

jeg ville være mest stolt over at have medvirket til.

Imidlertid sagde hr. Hans Jørgen Holm, at man måske kunne overveje at ændre efterlønsordningen. Jeg ved ikke, om vi på et senere tidspunkt under behandlingen af denne sag får oplyst, hvilke ændringer i efterlønsordningen venstre tænker på i denne forbindelse. Det var der vist ingen antydning af i hr. Hans Jørgen Holms indlæg.

Når hr. Hans Jørgen Holm siger, at der har været mange ændringer i arbejdsløshedsloven, så er det vel egentlig ikke overraskende. Hvis man har en så kraftig vækst i arbejdsløsheden som den, det danske samfund i lighed med en lang række andre samfund har oplevet, så bliver presset på ordningen selvfølgelig betydelig større, så bliver antallet af sager betydelig større, og så springer en række administrative problemer mere i øjnene og kræver en løsning.

Jeg tror, at man, hvis man tager ændringerne igennem årene, vil se, at venstre har stået bag et meget betydeligt antal af dem og har stillet forslag til mange flere. Det bekræfter jo kun, at der i folketinget bestandig har været et ønske om at justere lovgivningen om arbejdsløshedsforsikring, sådan at den hele tiden var på højde med tidens krav. Det er vi indstillet på at fortsætte med, som også bebudet i statsministerens åbningstale, både i lyset af det arbejde, som er foregået, senest i administrationsdepartementet, og det arbejde, der snart vil være afsluttet i samarbejde med rigsrevisionen, som påpeger forskellige problemer, som vi efter min opfattelse har en forpligtelse til at løse i fællesskab.

Jeg skal sige til hr. Hans Jørgen Holm, at årsagen til, at der er sket en udsættelse af den administrative forenkling, som regeringen i lighed med et flertal i folketinget ønsker gennemført ved opkrævning af forskellige arbejdsgiverbidrag, netop er at finde i ønsket om at fastholde den særstilling for den først ansatte lønmodtager, der findes både i arbejdsløshedsforsikringsloven og i invalidpensionsloven, sådan at der ikke betales arbejdsgiverbidrag for den først ansatte. Der var meldingen tilbage fra ATP, som jo skal administrere ordningen, at en ikrafttræden 1. januar 1982 ikke var mulig, det kunne først ske 1. januar 1983. Vi forelagde derefter spørgsmålet for de interesserede erhvervsorganisationer og selvfølgelig også for de poli-

[Arbejdsministeren]

tiske partier, som har været inde i forhandlingerne omkring dette spørgsmål, og der var alle steder et ønske om hellere at vente et år og bevare denne særstilling end komme i gang pr. 1. januar 1982. De synspunkter har regeringen bøjet sig for, og det er det, forslaget her er et udtryk for.

Så må jeg sige, at jeg som sædvanlig glædede mig meget over fru Grethe Fenger Møllers indlæg. Jeg forstod på fru Grethe Fenger Møller, at hvis et politisk parti talte med et andet politisk parti, før man forelagde sine tanker i folketinget, så var det en krænkelse af grundlæggende parlamentariske og demokratiske rettigheder.

Jeg forstår, at fru Grethe Fenger Møller i konsekvens heraf vil trække sin og det konservative folkepartis tilslutning til et fællesforslag med en række andre partier om forbud mod eksklusivaftaler på arbejdsmarkedet tilbage for at stille partierne i folketinget friere i den drøftelse, vi skal have i næste uge eller måske næste igen om dette forslag. Det vil fru Grethe Fenger Møller selvfølgelig ikke, for hun er interesseret i på forhånd at skabe den størst mulige tilslutning til sit forslag, inden det kommer i folketinget. Det er der ikke noget overraskende i at fru Grethe Fenger Møller er vedrørende sine egne forslag, men så kan fru Grethe Fenger Møller vel dårligt bebrejde regeringen og forligspartierne, at de har en tilsvarende interesse i deres arbejde.

Jeg kan da også sige, at fru Grethe Fenger Møllers parti og regeringen og socialdemokratiet ofte har indgået politiske forlig, der har betydet, at der på forhånd er et flertal, der sikrer, at et bestemt forslag kan gennemføres.

Man kan sige, at det i virkeligheden er noget ret usædvanligt for det danske parlamentariske system, at vi har mindretalsregeringer i den grad, som vi har det, og ikke flertalsregeringer. I en række af de lande, hvor fru Grethe Fenger Møllers meningsfæller er ved magten, har man netop flertalsregeringer. I Danmark har vi en mindretalsregering, som er forpligtet til at forhandle med andre partier, og det er også det, der er sket i denne sag. Deri ligger imidlertid ikke, at man er totalt lukket over for gode ideer, hvis sådanne mod forventning skulle fremkomme under behandlingen i salen. Det er klart, at

hvis sådanne ideer fremkommer, så vil de blive taget meget positivt op fra vores side.

Jeg vil gerne sige til fru Grethe Fenger Møller, at den går ikke, den med det forkerte skøn over, hvor mange der går på efterløn. Det afhæng nemlig af i titusindvis af menneskers reaktion på en ordning, der ikke var gennemført. Vi er ofte ude for, at vi er nødt til at give et skøn baseret på disse titusinder af menneskers enkeltafgørelser, men man kan selvfølgelig ikke bebrejde dem, der skønner, at de ikke på forhånd har kunnet granske hjerte og nyrer hos den gruppe, man henvender sig til. Det skøn på knap 20.000 deltagere det første år i efterlønsordningen er i øvrigt ikke arbejdsministeriets, men et, som det særlige udvalg, som forberedte efterlønsordningen, og hvor arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer havde sæde, er fremkommet med. I min fremsættelsestale i sin tid sagde jeg til folketinget, at jeg troede, at antallet ville blive større, men jeg må sige, at også mine forventninger er blevet overgået af interessen hos de ældre på arbejdsmarkedet for at indgå i ordningen.

Fru Grethe Fenger Møller siger, at det ville være meget mindre omkostningskrævende at lave en mere fleksibel ordning end den efterlønsordning, vi kender til nu. Jeg kan sige, at meget godt kan man sige om fleksible ordninger, og jeg har altid erklæret mig positiv over for en drøftelse af at lave en mere fleksibel overgang til pensionstidspunktet på arbejdsmarkedet, men alle vore beregninger i arbejdsministeriet viser, at det er en betydelig dyrere ordning end efterlønsordningen med en betydelig større risiko for, at der ikke kommer nye arbejdspladser i stedet; derfor vil den, alt andet lige, formentlig være dyrere for det danske samfund. Den kan have andre, især menneskelige, fordele, men rent økonomisk vil den være betydelig mere tyngende end den nugældende efterlønsordning.

Fru Grethe Fenger Møller siger noget, som jeg troede vi helt ville være sluppet for. Fru Grethe Fenger Møller hævder, at i tusindvis af efterlønsmodtagere er blevet tvunget ud af arbejdsmarkedet og over på efterløn af deres arbejdsgivere. Jeg tror, fru Grethe Fenger Møller ved en henvendelse til arbejdsgiverorganisationerne vil få et helt andet budskab. Det efterlønsordningen har lært erhvervslivet, er, hvor værdifuld den ældre arbejdskraft er, og i mange virksomheder gør man

[Arbejdsministeren]

netop på grund af efterlønsordningen en stor indsats for at fastholde den ældre arbejdskraft, og man presser ikke, som fru Grethe Fenger Møller hævder det, de ældre ud af arbejdsmarkedet. Vi har faktisk ikke fået én eneste sag, som tyder på noget sådant, og jeg har spurgt i de faglige organisationer, om de kender til sådanne sager, og de kender heller ikke noget til det.

Man skulle tro efter hr. Glistrups indlæg, at der var udskrevet valg til folketinget kort før den debat, vi har her i dag. Jeg kan sige til hr. Glistrup, at det ikke er tilfældet, og derfor har jeg ikke interesse i at indlade mig i en egentlig vælgermødepræget diskussion, selv om det jo kunne forårsage efterårsferien for både hr. Glistrup og mig. Men jeg kan fuldt ud bekræfte, at hvis det stod til hr. Glistrups parti, så havde vi ingen efterlønsordning, så ville den blive afskaffet i morgen. Alle de mennesker, som har nydt godt af efterlønsordningen, og som har forventninger til den, kan være sikre på, at fremskridtpartiets holdning er: væk med efterlønsordningen, væk med efterlønsordningen! Det mener jeg er klart, koncist budskab, og jeg håber, at mange mennesker vil værdsætte den ærlige fasthed i hr. Glistrups argumentation, som her er fremkommet.

Jeg kan ikke anerkende hr. Glistrups bemærkninger om lovforslaget, og jeg kan slet ikke anerkende hr. Glistrups bemærkninger om, at der ikke er tale om en forsikringspræget ordning, som betales af arbejdsmarkedet selv. Vi har fremlagt et beregningsgrundlag, der viser, at meromkostningerne, nettoudgifterne ved denne ordning fuldt ud bæres af arbejdsmarkedet selv. Det er også et svar til hr. Tyroll. Når vi taler om, at $\frac{2}{3}$ belaster arbejdsgiverne i denne ordning, så er det $\frac{2}{3}$ af meromkostningerne, ikke af bruttoomkostningerne, ved efterlønsordningen. Det er klart, at en betydelig del af bruttoomkostningerne bliver finansieret af staten i kraft af besparelser på arbejdsløshedsdagpenge og i kraft af besparelser på førtidig folkepension, men de beregnede merudgifter bæres fuldt ud af arbejdsmarkedet selv, og det er den linje, regeringen og et flertal i folketinget har ønsket at fastholde.

Jeg har ikke noget at sige til fru Lilli Gyldenkilde om 60 pct.s grænsen ud over, at vores overvejelser ikke går i retning af at ophæve 60 pct.s grænsen, for så er det ikke mu-

ligt at køre videre med efterlønsordningen. Jeg tror ikke på, at der er politisk tilslutning dertil, og jeg tror, at det bliver meget svært på arbejdsmarkedet, i lønmodtagerorganisationerne, at skabe tilslutning til en arbejdsmarkedsfinansiering af ordningen. Man skal ikke glemme, at efterlønnen jo kun er én af mange ordninger, der finansieres af arbejdsmarkedet, og lønmodtagerne er vel ikke interesserede i at deltage i betaling af et så stort beløb som de over en halv milliard kroner, en ophævelse af 60 pct.s grænsen ville koste i nettomerdgifter.

Man kan altid diskutere, om den ordning, man lavede, med det normale dagpengebeløb, herefter 80 pct. af den højeste dagpenge-sats, til sidst 60 pct. af den højeste dagpenge-sats, er udtryk for den højeste visdom, der kan udfoldes med hensyn til, hvordan en efterlønsordning kan indrettes. Men det er sikkert fru Lilli Gyldenkilde bekendt, at den skala ikke er arbejdsministerens eller arbejdsministeriets, men er en skala udformet af næstformanden i Landsorganisationen, hr. Knud Christensen, den daværende formand for Metalarbejderforbundet, den daværende formand for Specialarbejderforbundet i Danmark og formanden for Fællesrådet af Tjenestemand- og Funktionærorganisationer, så det er altså en ordning udformet af lønmodtagerorganisationernes egne ledere ud fra den samfunds- og arbejdsmarkedsøkonomiske sammenhæng, der forelå.

Det, vi derimod har sagt, det vil jeg gerne sige til fru Lilli Gyldenkilde, er, at der er nogle få mennesker – det er også det, SiD har gjort opmærksom på – som har en meget klemt situation ved de 60 pct. Det drejer sig om enlige forsørgere, som jo ikke har pensionsfordelene, fordi det ikke er en pensionsordning på dette område, og disse menneskers problemer er vi parate til at kigge på.

Jeg skal takke hr. Arne Melchior og fru Lone Dybkjær for deres bemærkninger med tilslutning. Det er klart, at vi er parate til at forhandle videre om disse ting.

Jeg vil gerne sige til hr. Arne Melchior, at vi selvfølgelig står ved vore løfter, men vi ønsker en væsentlig del af kompensationen til arbejdsgiverne brugt til Arbejdsgivernes Elevrefusion, fordi vi tror, at netop spørgsmålet om fremskaffelse af et tilstrækkeligt antal lære- og praktikpladser er en vital opgave for erhvervslivet både på kort og navn-

[Arbejdsministeren]

lig på lidt længere sigt, og jeg tror også, at vi kan blive enige med arbejdsgiverne om denne holdning.

Jeg kan sige til hr. Tyroll, at vi aldrig har beskyldt venstresocialisterne for at have ansvar eller ære for indførelsen af efterlønsordningen, og hr. Tyrolls indlæg i dag bekræftede jo også, at partiet har en meget negativ vurdering af den gældende efterlønsordning.

Jeg vil gerne sige tak for hr. Poul H. Møllers bemærkninger om det menneskelige behov for og den menneskelige værdi og den beskæftigelsesmæssige effekt af efterlønsordningen.

Der er blevet spurgt, om kompensationen til arbejdsgiverne kun gælder for 1982. Dertil vil jeg med det samme sige, at både forhøjelsen og kompensationen til arbejdsgiverne aftalemæssigt kun er gældende for 1982, idet forliget mellem regeringen og dens forligspartier alene vedrører året 1982. Det vil sige, at ethvert af partierne vil være frit stillet efter udløbet af 1982 til at stille forslag om ændring på disse områder. Det er altså på den baggrund, oplysningerne i min fremsættelse skal forstås.

Hans Jørgen Holm (V):

Nu er det næppe hverken tiden eller stedet til at drøfte en dagpengereform, men jeg forstod på arbejdsministerens kommentarer, at han nok nærmest hælder til den holdning, at man skal lappe videre på det nuværende dagpengesystem og rette det til efterhånden.

Det er for så vidt en smule overraskende, al den stund administrationsdepartementets rapport jo peger på nogle ting vedrørende forudsætningerne for hele dagpengesystemet, nemlig den situation, som den nugældende ordning blev skabt i, slutningen af 1960'erne og dermed 1960'ernes fulde beskæftigelse. Derfor kunne der måske være grund til, at vi på et tidspunkt tog en mere grundig debat om forudsætningerne for dagpengereformen. Den situation, at vi som i dag har ca. 700.000 forskellige personer, der vandrer ud og ind af ledighed og beskæftigelse i løbet af året, er vel ikke rigtig forudset i dagpengeloven. Den opererer med, at enten er man ledig, eller også er man i beskæftigelse. Men den diskussion skal vi måske nok tage grundigere en anden dag.

Jeg vil godt takke arbejdsministeren for oplysningerne om, at man har taget hensyn til den gældende ordning vedrørende samordningen af arbejdsgiverbidragene, hvor man friholder bidragene for den første lønmodtager, og hvis jeg forstod arbejdsministeren ret, ville man nu også medtage invalideforsikringsbidraget. Jeg tror, det er særdeles væsentligt, at man får fritaget nogle mindre arbejdsgivere for et administrativt besvær, og jeg så egentlig helst, at man tog alle områderne ud, sådan at man kunne sige, at de ikke er inde i det administrative apparat, for de får mere end én ansat.

Grethe Fenger Møller (KF):

Denne sal burde ifølge grundloven være den sal, hvor de vigtigste, de mest principielle debatter i det danske samfund finder sted. Det er derfor, jeg føler, at det egentlig er en krænkelse, om ikke direkte, så af grundlovens ånd, når vi bliver stillet over for bemærkninger til et lovforslag, der fastslår, at 5 måneder og 2 dage inden vi har første behandling af dette lovforslag, er alting sat på plads af nogle partier.

Det er da klart, at når man har en flertalsregering, så kan den lægge sine forslag frem. Det er klart, at når et samfund har en mindretalsregering, så må den søge sig et politisk flertal for sine forslag. Men mange gange har vi oplevet, at den parlamentariske procedure er, at man under første behandling af et lovforslag har en principdebat, derefter har man udvalgsbehandling og uformelle drøftelser partierne imellem, og så når man frem til et demokratisk flertal. På mig virker det stødende at læse i bemærkningerne, at der 5 måneder og 2 dage inden første behandling af forslaget altså er nogle, der har ordnet det hele.

Jeg vil sige til arbejdsministeren, at jeg ikke har brugt vendingen, at de ældre bliver presset ud af arbejdsmarkedet af arbejdsgiverne. Det sagde jeg ikke. Jeg sagde, at mange ældre har følt sig tvunget eller presset ud af arbejdsmarkedet, et psykisk pres måske, fordi de har været på dagpengesystemet. Det har ligget i luften, at nu måtte de hellere forsvinde, for tiden var altså til, at man skulle gøre noget for de unge på arbejdsmarkedet. Det kan være et menneskeligt problem. Derfor tror jeg, at vi bliver nødt til i folketinget at diskutere en fleksibel pensionsalder, en

[Grethe Fenger Møller]

deltidsefterløn, hvad vi nu skal kalde det, af menneskelige grunde.

Jeg er ikke enig med arbejdsministeren, når ministeren siger, at en sådan ordning vil blive dyrere. Jeg tror, at den ville blive billigere og i hvert fald ikke ville komme til at koste mere, for mange af de mennesker, der i dag er på fuldtidsefterløn, ville, hvis de havde muligheden, vælge at gå på deltidsefterløn for at bevare en vis tilknytning til arbejdsmarkedet og gradvis trappe ned. Derved ville det også kunne blive billigere for samfundet.

Når ministeren siger, at denne ordning både med hensyn til kompensationen og med hensyn til lovforslaget kun gælder for 1982, så savner jeg en paragraf i ministerens lovforslag, der siger, at loven kun gælder for 1982, ikke bare, at loven træder i kraft den 1. januar 1982. Det havde været rart, om man havde fået det direkte præciseret og ikke kun havde fået præciseret i den skriftlige fremsættelse, at det kun er kompensationen, der gælder i 1982. Jeg tør vædde med, at kompensationen gælder, så længe forligsperioden løber, mens loven kommer til at gælde i fremtiden.

Glistrup (FP):

Kristeligt folkepartis ordfører var af den opfattelse, at det her lovforslag indgik i en helhed, der var med til at dæmpe arbejdsløsheden. Det er ikke rigtigt. Når man kunne antage noget sådant fra hr. Poul H. Møllers side, så er det, fordi han knyttede dette forslag til noget med efterlønnen. Det er heller ikke rigtigt.

Det er camouflaget tale om, at dette forslag har noget særligt at gøre med efterlønnen. Det har noget at gøre med, at man ved finansieringen af den hovedkonto på finansloven, der dækker arbejdsløshedsunderstøttelse og efterløn under ét, de 24 mia kr. for 1982, flytter finansieringen af 680 mill. kr. væk fra statskassen og over til virksomhederne og i mindre grad til medlemmerne af Akasserne. Der kan man ikke sige, at det specielt er efterlønnen, de 680 mill. kr. kommer til at finansiere. Efterlønnen er de 5 mia kr., og arbejdsløshedsunderstøttelsen er de 19 mia kr. Det behandles som én samlet helhed, og der sker altså denne overflytning under ét. Efterlønnen har selvfølgelig mange, mange positive sider.

Jeg kan bestemt ikke anerkende det, arbejdsministeren sagde om fremskridtspartiets syn på efterlønnen, men den er bestemt ikke arbejdsløshedsdæmpende. Det har hr. Poul H. Møller ikke ret i. For det første er det i mange tilfælde således, når en medarbejder går på efterløn, at der ikke bliver ansat nogen ny i den pågældendes job, men selv hvor der bliver ansat en ny, bevirker de 5 mia kr., som man skal opkræve på den ene eller den anden måde, at der bliver flere arbejdsløse. Der kommer måske 100.000 flere arbejdsløse rundt omkring i samfundet, for hver gang man får 70.000 pladser besat, altså et nettotab på 30.000. Det er virkningen af at lave den slags sociale ordninger.

Det ville være glimrende med sådanne sociale ordninger, hvis Danmark havde råd til det. Det ville være glimrende med en almindelig pensionsalder på 49 år og en skolealder, der gik op til 48½ år eller noget lignende. Ih, hvor kunne vi have det godt og rart alle sammen! Det ville blive en mægtig succes, hvis man lavede det sådan. Men sådan kan man bare ikke drive et samfund, der i den grad har gældsatt sig. Det er det, der er hagen ved efterlønsbeslutningen, og det, der bevirker, at den er med til yderligere at sætte dette land og tilværelsen i dette land over styr.

Hr. Poul H. Møller sagde, at man ikke fra kristeligt folkepartis side var skyld i, at der var arbejdsløshed i USA og mange andre lande. Nej, men det har jeg heller aldrig sagt. Jeg har sagt, at kristeligt folkeparti er medansvarligt – med den styrke, det nu har – for, at vi har arbejdsløshed i Danmark. Vi er valgt på valgdagen den 23. oktober 1979 til at løse Danmarks problemer. Der kunne vi have undgået arbejdsløshed, uanset om de har arbejdsløshed i USA eller England eller andre lande, hvor problemerne er af en helt anden karakter. Der er bestemt ikke nogen grund til at tro, at hr. Reagan eller fru Thatcher er særlig kvikke til at løse deres landes problemer, men det må de om. Vi skal ikke blande os i, at de engelske og amerikanske vælgere har valgt nogle, der er uegnede til at løse deres landes problemer, men vi må beklage, at de danske vælgere har valgt et flertal, der så dårligt bekæmper det store samfundsonde arbejdsløsheden.

Lilli Gyldenkilde (SF):

[Lilli Gyldenkilde]

Jeg vil gerne sige tak til ministeren, fordi det nu blev klargjort, at der i hvert fald ikke er tale om, at man vil afskaffe de 60 pct. Det, jeg siger tak for, er kun, at det er klargjort, for jeg mener naturligvis, at det ville være fornuftigst og administrativt det letteste at afskaffe de 60 pct. Må jeg tillade mig at sige til arbejdsministeren, at det, at Knud Christensen og Georg Poulsen, og hvem det nu var, har været med til at udregne dette her, ikke overbeviser mig særlig meget om rigtigheden af det, for det er jo ikke dem, der skal leve af denne 60 pct.s regel. De skal såmænd ikke engang kun leve af det, et folketingsmedlem får i løn. Det gør en vis forskel, når man ser på tingene.

Ministeren siger, at det vil koste ca. ½ mia kr. at rette op på dette. Jeg vil gøre opmærksom på, at der er nogle sociale ydelser og sådan noget, som skal modregnes. Jeg kan forstå på ministeren, at det, der nu kommer, er et forslag om, at der skal gives kompensation på en eller anden måde til dem, der er svagest stillet blandt de folk, der får de 60 pct. Så er der altså nogle yderligere udgifter dér, som skal trækkes fra. Apparatet belastes yderligere på bistandskontorerne, hvilket det dårligt tåler i forvejen. Jeg gad derfor nok vide, om ikke det ville være det bedste og det nemmeste administrativt – det er i hvert fald det bedste for efterlønsmodtagerne – at man simpelt hen afskaffede de 60 pct. og lod dem få de 80 pct. i den periode, det handler om.

Der har været nævnt forskellige tal i forlængelse af debatten om, at dette bygger på et forlig, der er indgået. I den forligstekst, som jeg er i besiddelse af, står der, at der er tale om, at man giver 250 mill. kr. til AER. Der har imidlertid været nævnt et tal på 400 mill. kr. heroppe. Jeg ved ikke, hvilket af tallene der er rigtigst. Det kunne være interessant at høre, om der er ændret på forligsteksten siden maj, for det er jo forligsteksten fra maj, der fortæller os noget om de tal. Det vil jeg altså godt spørge ministeren om.

Til sidst vil jeg lige sige til retsforbundets ordfører – som nu vist ikke er her, men det er også henvendt til arbejdsministeren – at jeg mener ikke, arbejdsgivernes bidrag til sociale ordninger er for høje, tværtimod. Jeg mener, de er for lave, og det kan bevises, hvis vi ser på de lande, vi i øvrigt plejer at sammenligne os med. Hvis vi sammenligner tallene for, hvad arbejdsgiverne yder til disse

forskellige sociale ydelser, ser vi, at vi ligger klart i bunden her i Danmark. De lande, vi sammenligner os med, ligger meget højere, når det drejer sig om de beløb, som arbejdsgiverne yder til disse forskellige sociale foranstaltninger.

Det var ikke dér, jeg ville hen. Jeg ville sige noget om den teknologiske udvikling. Når man beregner bidraget på baggrund af antal ansatte, kommer det til at betyde, at der bliver en skæv fordeling. Løntunge virksomheder kommer til at betale forholdsmæssigt mere, de teknologisk udviklede virksomheder kommer til at betale forholdsmæssigt mindre. Det er et problem, fordi de, der i sidste omgang kommer til at betale disse penge, bliver lønmodtagerne, når der ikke sker en omfordeling.

Arne Melchior (CD):

90 pct. af den danske befolkning må være nogle utaknemlige skarn. De påskønner slet ikke, at de er samtidige med hr. Glistrup. Hr. Glistrup har længe fortalt os, at statsministeren, arbejdsministeren, hr. Christophersen, hr. Poul Schlüter og hr. Erhard Jakobsen er uduelige til at lede dette land, men det er jo småting. I dag har vi fået at vide, at også fru Thatcher og Ronald Reagan er uduelige til at regere deres lande. De er lykkeligt uvidende om, at der findes en hr. Glistrup, men også 90 pct. af den danske befolkning finder altså ikke, at universalgeniet tiltaler dem, og det er faktisk ikke til at bære. Jeg spekulerer tit på, hvordan hr. Glistrup har det, for enten må det være vidunderlig dejligt, eller også må det være smadderrædselsfuldt at gå rundt og vide, at man er den eneste i verden, der kan – og så opleve, at verden afviser én.

Jeg vil også gerne gå ind i debatten om, hvad man kan aftale, og hvad man ikke kan aftale, for foruden fru Grethe Fenger Møller, der fik svar af arbejdsministeren, har også ordføreren for retsforbundet, hr. Mølgaard, beskæftiget sig meget med dette. Fru Grethe Fenger Møller sagde, at hun føler det støden- de – formentlig i sin egenskab af medlem af folketinget – at nogen aftaler noget 5 måneder, 2 dage og nogle timer inden dette hellige tidspunkt. Jeg vil gerne spørge, om fru Grethe Fenger Møller også gør dette synspunkt gældende i sin egen gruppe, som i ca. 15 måneder deltog i nogle meget intense forhand-

[Arne Melchior]

linger om et forsvarsforlig, som nogle partier – endda nogle, der har stemt for det forrige forsvarsforlig – blev holdt ude fra. Ved alle de møder, jeg har deltaget i, mødte det konservative folkepartis forhandlere ikke desto mindre troligt op og gjorde et dygtigt arbejde dér. Hvorfor så håne, at andre gør det samme? En konsekvens af dette synspunkt måtte være, at der slet ikke måtte forhandles med nogen partier, for grundloven kender slet ikke begrebet partier. Så skulle hvert enkelt folketingsmedlem altså inddrages i hver enkelt forhandling for ikke at føle det stødende. Det kan vel ikke være meningen. Så kunne vi ikke fungere. Jeg synes, det, der foregår, foregår ganske fortrinligt, enten man har en flertals- eller en mindretalsregering, og der er ikke nogen, der har grund til at føle sig stødt på mancherterne eller på kravetøjet.

Jeg vil gerne sige om selve forslaget, hr. formand, at jeg er enig i den betragtning, at deltidsmetoden på arbejdsmarkedet har en sammenhæng med efterlønsprincippet. Jeg glæder mig til, når vi på partiet venstres foranledning – og forhåbentlig og formentlig med mit parti som medforslagsstiller – inden længe vil få en debat om deltid på det danske arbejdsmarked, da at kulegrave dette noget nærmere. Jeg tror, arbejdsministerens vældige indfølgelsesevne vedrørende disse problemer også da vil tilsiige ham, at der er en sammenhæng, idet mange mennesker i en given alder går på efterløn, fordi de ikke har lejlighed til deltid. Det bliver spændende at arbejde mere med den side af sagen.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Tallet er ikke 90 pct., men 89 pct.

Poul H. Møller (KrF):

Jeg skal ikke forlænge debatten meget; hr. Arne Melchior har faktisk taget ordene ud af munden på mig med hensyn til mit svar til hr. Glistrup. Jeg vil alligevel endnu en gang påstå, at hvis denne efterlønsordning – vi nærmer os 70.000, som har gjort brug af den – har givet blot 30.000, 35.000 eller 40.000 ekstra arbejdspladser, arbejdspladser, som er blevet ledige, efter at nogle er gået på efterløn, så har den medvirket til bekæmpelse af arbejdsløsheden. Jeg kan ikke få andet ud af det, end at den må have virket på denne må-

de. Ganske vist er det kun en lille del af en samlet indsats for at nedbringe vor ulykkeligt store arbejdsløshed, men det er dog også noget, som har betydet, at tallene har kunnet holdes nogenlunde i ave.

Flygaard (DR):

Da mit partis ordfører er forhindret i at være til stede lige for øjeblikket, vil jeg godt knytte en enkelt bemærkning til det, fru Lilli Gyldenkilde sagde. Jeg mener ikke, at man kan bedømme et politisk partis interesse for at løse en række sociale spørgsmål på, om man vil være med til at gennemføre et højere arbejdsgiverbidrag. Man kan jo have den principielle indstilling uanset de pågældende udgifters absolutte størrelse, at det vil være en fordel, at de bliver tilvejebragt over statsbudgettet fremfor over arbejdsgiverbidraget.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Jeg vil først sige til hr. Glistrup, at hr. Glistrup gør sine egne taler uret. Hr. Glistrup gør sine egne – efter min mening oratorisk meget inspirerende – fremragende taler i forbindelse med behandlingen af efterlønsordningen uret. Når hr. Glistrup herfra siger, at efterlønsordningen skam da er en udmærket ordning, det kan bare knibe at finansiere den, så må jeg henvise hr. Glistrup til at læse sine egne taler. Jeg har tit med stor interesse læst de taler. Det var det mest bloddryppende angreb på efterlønsordningen, der er fremført her i folketinget. Jeg tror, det meget godt dækker fremskridtspartiets holdning over for de ældre på arbejdsmarkedet, deres mulighed for at forlade arbejdsmarkedet på nogenlunde anstændige vilkår, og derfor forstår jeg egentlig ikke, hr. Glistrup er ked af, at vi nu minder ham om, hvad han og fremskridtspartiet hele tiden har sagt om efterlønsordningen. Jeg har også mange gode citater fra, hvad der blev sagt om de arbejdsløse, om arbejdsløshedsforsikringens niveau osv., men det skal jeg ikke trætte hr. Glistrup med. Hr. Glistrup vil sikkert med stor fornøjelse genlæse sine tidligere taler på dette område.

Jeg skal sige til fru Grethe Fenger Møller, at deltidsefterløn, som vi har talt om før, efter vor opfattelse er en ret dyr ordning. Det kan menneskeligt set være en god ordning, men det er en ret dyr ordning. Det hænger

[Arbejdsministeren]

selvfølgelig sammen med, at udsigten til, at virksomheden erstatter den arbejdskraft, er ringere, end hvis det er en fuldtidsarbejder, der forlader jobbet. Det viser alle erfaringer. Det er et af de problemer, man bliver nødt til at tackle, når man taler om generelle arbejdstidsnedsættelsers beskæftigelseseffekt. Vi har en del erfaringer om det, og som man kan se i dagspressen, regner vi stadig væk på forskellige muligheder.

Til fru Grethe Fenger Møller vil jeg sige, at den dér med, at man ikke må forhandle uden for folketingsalen, før et lovforslag er fremsat, den går ikke. Det konservative folkeparti har altid elsket at deltage i seriøse og fornuftige forhandlinger. Nu kommer hr. Ninn-Hansen ind i salen. Hr. Ninn-Hansen vil kunne fortælle fru Grethe Fenger Møller om den ene historiske situation efter den anden, hvor det konservative folkeparti, hvor det har haft mulighed for det, har øvet indflydelse på tingene og på forslag, inden forslagene blev lagt ned i folketinget. Hr. Arne Melchior nævnte forsvarsforhandlingerne; jeg kunne nævne mange andre eksempler herpå. Fru Grethe Fenger Møllers betragtninger om det parlamentariske arbejde bekræfter derfor det gamle ord: hellere en dobbeltmoral end ingen moral.

Jeg er helt enig med fru Lilli Gyldenkilde, når fru Lilli Gyldenkilde siger, at der er et problem selv med vores meget lave arbejdsgiverafgifter, når de alene er knyttet til beskæftigelsen og ikke til produktionen. Jeg vil sige, at jeg har netop deltaget i et møde med lande, hvor man har betydelig større arbejdsgiverafgifter, altså beskæftigelsesomkostninger, som ikke er lønomkostninger. De går i mange lande op til 40, 50 og 60 pct., hvor vi i Danmark ligger nede på 10 pct. Dér har man en diskussion om, hvorvidt man kan finde et, om jeg så må sige, beskæftigelsesneutralt grundlag at fastsætte disse afgifter på. Jeg vil love folketingets arbejdsmarkedsudvalg, at vi gerne vil deltage i en drøftelse om, om noget sådant er muligt.

Jeg er nødt til at sige til fru Lilli Gyldenkilde, at når vi taler om ½ mia kr. i merudgifter ved at afskaffe 80 pct.s grænsen, så har vi taget hensyn til eventuelle justeringer af den art, som jeg beskrev før. Selvfølgelig gør det da efterlønsordningen bedre, og ud fra et socialt synspunkt synes jeg, at fru Lilli Gyldenkilde har ret, men spørgsmålet er, om vi

har den halve milliard kroner. Det er her, regeringen har anmeldt et spørgsmålstejn.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Jeg må bede arbejdsministeren om at genlæse fremskridtspartiets betænkningensbidrag og ordførerindlæg vedrørende efterlønsordningen endnu en gang. Så vil han opdage, at hans karakteristik, at det skulle være så bloddryppende, absolut ikke er rigtig. Det er et velafbalanceret indlæg, hvor der er fremhævet visse plusser, nemlig hensynet til efterlønsmodtagerne, og visse minusser. Minusserne er jo den regering, som arbejdsministeren er medlem af. Derfor har han sikkert hæftet sig særligt ved det, vi har sagt om, hvordan hans regering har kørt landet så langt ud, så vi ikke havde råd til denne efterlønsordning.

Det er meget rigtigt, som hr. Poul H. Møller siger, at det er lykkeligt, hvis der er 35.000 ældre, som nu har en god alderdom, og der samtidig er kommet 35.000, som har fået de arbejdspladser, der er blevet ledige. Hr. Poul H. Møller glemmer bare i sit regnestykke at tage hensyn til, at når man hvert år skal opkræve 5 mia kr. ekstra fra samfundets side for at finansiere de efterlønsmodtagere, så bevirker det, at omkostningerne ved produktionen stiger så meget, at der bliver mange, mange tusinde, måske op mod 100.000, som så i stedet for bliver arbejdsløse. De kunne ellers have virket, fordi den produktion, de deltager i, kunne have været rentabel, såfremt man ikke havde haft dette ekstra bidrag til efterlønsordningen. Det er det regnestykke – som hr. Poul H. Møller desværre lukkede øjnene for – som bevirker, at efterlønsordningen netto er en faktor, der forøger arbejdsløsheden her i samfundet.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Hr. Glistrup har nu to gange bebrejdet hr. Poul H. Møller hans regnestykker. Jeg mener, at det er hr. Glistrup, der regner forkert. For det første er 5 mia kr. et bruttotal. For det andet er det givet, at en del af de arbejdspladser, som ikke er blevet genbesat, har befriet industrien og produktionslivet for en række omkostninger, hvilket meget sandsynligt har medført, at de er blevet mere

[Arne Melchior]

konkurrencedygtige. Derfor har ordningen, som hr. Poul H. Møller rigtigt sagde det, været ledighedsbekæmpende.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ophævelse af lov om fremme af udbyttedeling og oprettelse af sociale fonds

[Af Glistrup (FP) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 16. Fremsat 7/10 81).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Det drejer sig rent ud sagt om noget pjat. Det lovforslag, fremskridtspartiet her har fremsat, betyder ophævelse af en lovgivning, som – det indrømmer jeg blankt – ikke i dag har den store aktualitet, men som alligevel har haft visse fornuftige virkninger. Forslaget er ikke forbundet med nogen form for besparelser, og regeringen finder det u hensigtsmæssigt at ophæve loven, så længe der her i folketinget ikke er skabt en varig ordning for overskudsdeling i det danske samfund.

Hans Jørgen Jensen (S):

De bemærkninger, forslagsstillerne ledsager lovforslaget med, vidner meget lidt om, at man ønsker en seriøs behandling af sit forslag. Allerede i indledningen siger man, at udbyttedelingsloven var en grille inden for det radikale venstres anden generation, da denne generation ældedes. Jeg må forstå det

sådan, at griller er noget, der efter forslagsstillerens mening indtræder med alderen hos de radikale politikere. Jeg må sige til forslagsstillerne, at jeg er ganske uenig med dem i den bedømmelse af radikale politikere. Tværtimod mener jeg, at den tids radikale politikere gjorde det vældig godt i et fornuftigt samarbejde med socialdemokraterne. Derimod tror jeg, at dette med griller – som jeg forstår skal opfattes i nedsættende betydning – tilhører forslagsstillerens tankevirksomhed, om end grillerne her er mere udtalte og mere konstante.

Loven om udbyttedeling – altså den situation, hvor de ansatte i en virksomhed får en vis procentdel af overskuddet – er en rimelig lov at bevare, fordi den indeholder kimen i sig til langt mere vidtgående tanker om demokrati på arbejdsmarkedet. Jeg tænker her på f. eks. obligatorisk overskudsdeling med centrale fonds og på lidt længere sigt økonomisk demokrati. Vi må derfor afvise dette lovforslag. Det er helt klart et forsøg på at fjerne mulighederne for at indføre ny lovgivning om medindflydelse og medejendomsret, der ellers i disse år netop kunne være vejen ud af vort nuværende dilemma i den økonomisk-politiske debat.

Jens Peter Jensen (V):

Høje formand, tillad mig en enkelt bemærkning til den foregående ordfører: led mig ikke i fristelse! Man kunne jo let føle sig ledt i fristelse til at tage en stor diskussion om principperne for overskudsdeling osv. Det er tiden her ikke til. Det er den lille parasol, der er anledningen til, at vi har denne forhandling, ikke paraply nok til.

Venstre kan ikke medvirke til lovforslagets vedtagelse. Jeg synes såmænd ikke engang, der er brug for udvalgsbehandling. Jo, det kunne godt være, jeg skulle foreslå det alligevel, idet jeg lægger mærke til, at der her i anden spalte af bemærkningerne står: »Hvad der så er sket siden da, er blot, at staten offerer en halv million årligt – især på løn til en konsulent og til hans kontordame. De sidder sløve i Laksegade og venter og venter på, om der dog ikke skulle komme nogle svar til dem.«

Det kunne måske være rimeligt, at vi fik en udvalgsbehandling, så vi derved fik opklaret, om disse mennesker også foretager sig